

4.10.2018

Keski-Uudenmaan maakuntamuseon lausunto Tuusulan kunnan Jokelan Keskustien asemakaavan muutoksen, Opintien ja Nukarintien risteyksen asemakaavan muutoksen ja Konduktöörinkuja nro 3509:n asemakaavan muutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmista

HEL 2018-009327 T 10 03 01

Tuusulan kunta on pyytänyt Keski-Uudenmaan maakuntamuseo lausuntoa Jokelan taajaman kehittämiseen liittyvistä kolmesta osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Kaavamuutoshankkeiden tavoitteena on tiivistää Jokelan keskustan aluerannetta. Museo tarkastelee hankkeita perustehtävänsä mukaisesti kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta.

Keskustien asemakaavan muutos koskee Jokelan keskustan aluetta Keskustien eteläpuolella, Jokelantien ja Lampipolun rajaamalla alueella. Alueella sijaitsee entisen päiväkodin tyhjiällä oleva tontti, terveyskeskus sekä liike- ja asuinrakentamista. Asemakaavan muutos mahdollistaa osin vajaakäyttöisten ja tyhjien kortteleiden rakentamisen ja Jokelan keskustan tiivistämisen. Nykyisen asemakaavan mukaisia julkisen palvelun korttelialueita tutkitaan muutettavaksi asuinkäyttöön.

Alueella on voimassa useita asemakaavoja vuosilta 1986–2008. Niissä alueelle on osoitettu mm. julkisten lähipalvelujen, sosiaalitoimen ja terveydenhuollon, asuin-, liike- ja toimistorakennusten, asuinkerrostalojen, liike- ja toimistorakennusten ja kaupallisten palveluiden korttelialueita sekä puistoalueita.

Suunnittelualue on Jokelan juna-aseman läheistä keskustaajamaa, jolle on ollut luonteenomaista 1950-luvulla rakennettujen, kaksikerroksisten harjakattoisten liikerakennusten ryhmä. 1990-luvulta lähtien tapahtunut rakentaminen on muuttanut taajamakuva, mutta 1950-luvulta on edelleen säilynyt muutama laadukas esimerkki aikakauden pienimittakavaisesta liikerakentamisesta. Suunnittelualueella näistä sijaitsevat Salomaan liiketalo Jokelantiellä juna-asemaa vastapäätä 1950–60-lukujen

4.10.2018

vaihteesta sekä Keskustiellä entinen E-Osuusliikkeen liikerakennus (1950) ja hammaslääkäri Hilja Junnisen vastaanotto- ja asuintalo, joka valmistui 1955 (nykyään asunto ja hautausoimisto) ja jossa toimi pitkään myös Jokelan posti.

Tuusulan kulttuurimaisema ja rakennuskanta -selvityksessä (2018) Salomaan ja Junnisen liiketalot on arvoitettu luokkaan 2 (merkittävät kohteet), eli kohteiksi, ”jotka ovat vähintään kohtalaisen hyvin säilyttäneet rakennushistoriallisen arvonsa tai kerroksellisuutensa ja edustavat Tuusulan rakennuskulttuurin arvokasta osaa. (...) Rakennuksia saa purkaa vain erityisen pakottavasta syystä, joka täytyy perustella alan asiantuntijoita apuna käyttäen. Mahdollisia muutoksia saa tehdä rakennuksen ominaispiirteitä kunnioittaen ja muutoksissa tulee ottaa huomioon rakennusten historiallinen ilme ja aiempi muutoshistoria. Harkitut laajennukset tai muutokset ovat mahdollisia.”

E-Osuusliikkeen entinen liikerakennus on arvoitettu luokkaan 3 (historiallisesti tai maisemallisesti arvokkaat kohteet): ”Kohteita, joilla on paikallishistoriallista arvoa ja joissa on mahdollisesti tehty suuriakin muutoksia, ja jotka ovat mahdollisesti osana arvokkaampaa kokonaisuutta. Suojelusuositus: Rakennukset tulisi pyrkiä säilyttämään. Muutokset tulisi tehdä rakennusta kunnioittaen, vaikka suuremmatkin laajennukset ovat mahdollisia. Muutokset tulisi toteuttaa rakennuksen muodon ja koon sekä ympäristön ehdoilla.” Lisäksi E-Osuusliikkeen rakennuksella on erityisen tärkeä asema taajamakuvasa kahden keskeisen tielinjan risteyksessä.

Alueen tulevan kehittämisen kannalta on erittäin tärkeää, että Tuusulan kulttuurimaisema ja rakennuskanta -selvityksen suositukset otetaan huomioon. Keskeistä on, etteivät edustavan historiallisen jatkumon kerrostumat jää uuden rakentamisen varjoon tai muutosten vuoksi menetä ominaispiirteitään. 1950-luvun rakennukset muodostavat edelleenkin jatkumon, joka luo Jokelan keskustaajamalle identiteettiä. Maakuntamuseo osallistuu kaavatyön edetessä kohteiden suojelumerkintöjen määrittelyyn. Kulttuurimaisema ja rakennuskanta -selvityksessä suositellaan myös, että Jokelan täydennysrakentamisen lähtökohdaksi tulisi ottaa mittakaavaltaan sopusuhtainen rakennustapa.

Olemassa olevan rakennuskannan ohella kulttuuriympäristön näkökulmasta tärkeä huomioitava seikka käsillä olevan alueen kehittämisessä on Junnisen talon eteläpuolella sijaitseva lampi. Pienipiirteisillä lammilla on ollut Jokelan keskustassa poikkeuksellisen merkittävä asema ja ne ovat Jokelan keskustaajaman merkittävä ominaispiirre. Niiden historia liittyy Jokelan tiilitehtaiden toimintaan. Jokelan savipitoisesta maasta kaivettiin materiaalia tiilitehtaiden tarpeisiin, ja savenotosta syntyneistä kuopista muodostui taajaman maisemakuvalle luonteenomaisia lampia.

4.10.2018

Suunnittelualueella sijaitseva lampi on pienin Jokelan keskustan lamista, mutta se on muistuma Jokelan teollisuusperinnöstä ja sillä on suora yhteys Jokelan tiilitehtaan alueeseen, joka on osa valtakunnallisesti merkittävä rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009) Jokelan teollisuusalue. Maakuntamuseo katsoo, että Jokelan taajaman historian ja maisemakuvan keskeisenä osatekijänä lampi ja sen välitön ympäristö tulee jatkossakin säilyttää osana suunnittelualueita virkistysalueena.

Opintien ja Nukarintien risteuksen ympäristön asemakaavan muutos koskee aluetta Jokelan keskustaaajaman eteläosassa. Aluetta suunnitellaan keskustamaista asumista varten. Suunnittelualueelle sijoittuu useita arvokkaita kohteita, jotka on nostettu esiin myös Tuusulan kulttuuri- maisema ja rakennuskanta -selvityksessä (2018). Näistä merkittävin on vanha vanutehtaan alue, joka on osa Jokelan teollisuusalueen RKY- aluetta ja selvityksessä korkeimman arvoluokituksen erityisen merkittävä kohde, joita ei saa purkaa ja joihin sallitaan harkiten tehtyjä säilyttäviä tai alkuperäistä asua kunnioittavia muutoksia. Rakennus on suojeltu Jokelan osayleiskaavassa kulttuurihistoriallisesti merkittävänä rakennuksena.

Maakuntamuseo on maastokäyntiin perustuvassa muistiossaan 2016 todennut vanutehtaan rakennuksesta seuraavasti: ”Rakennus on ollut pitkään tyhjillään ja vailla käyttöä. Sen kunnosta ei ole huolehdittu ja siihen on kohdistunut ilkivaltaa. Maakuntamuseon näkemyksen mukaan rakennuksen huonokuntoiseen 1950-luvulla toteutettuun sementtitiiliiseen laajennusosaan ei sisälly niin merkittäviä kulttuuriympäristön arvoja, etteikö sitä olisi mahdollista purkaa ja rakentaa sen tilalle uutta. Mahdollisesta purkuhakemuksesta on pyydetty lausunto Uudenmaan Ely-keskukselta. Sen sijaan tehdasrakennuksen 1920- ja 30-luvulla rakennettujen osien säilyttäminen kunnostamalla tulisi olla lähtökohtana alueen maankäyttöä suunniteltaessa.”

Opintienvarrelle sijoittuvat sekä Jokelan paloasema (1957) että Ventoniemen linja-autohalli ja liikerakennus (1952). Rakennukset muodostava eräänlaisen parin taajamakuvassa ja ne on kulttuurimaisema ja rakennuskanta -selvityksessä arvotettu luokkaan 2. Ventoniemen rakennuksen takana, Nukarintien varrella on 1935 valmistunut kaksikerroksinen, telttakattoinen asuinrakennus, joka on arvotettu luokkaan 2. Lisäksi Eemelinkujan varrella Ventoniemen rakennuksen läheisyydessä on 1937 valmistunut puurakenteinen asuintalo, jolla on paikallishistoriallista merkitystä.

Myös Opintien ja Nukarintien risteuksen ympäristön kehittämisessä on keskeistä, että Tuusulan kulttuurimaisema ja rakennuskanta -selvityksen osoittamat ympäristön olemassa olevat arvot ja suojelusosuudet

4.10.2018

otetaan jatkosuunnittelun lähtökohdaksi. Maakuntamuseo osallistuu kaavatyon edetessä kohteiden suojelumerkintöjen määrittelyyn.

Konduktöörinkujan asemakaavan muutos koskee 0,8 ha:n aluetta Konduktöörinkujan eteläpuolella, jota rajaa etelässä Nukarintie ja lännessä Puistotie. Voimassa olevassa asemakaavassa (1995) alueella on merkintä AK-23, asuinkerrostalojen korttelialue, jolle on osoitettu pääosin kerrosalaa nelikerroksisille rakennuksille. Asemakaavan muutos tarkoitus on mahdollistaa ”hiukan korkeampien kerrostalojen rakentaminen” alueelle. Jokelan keskustan täydennysrakentamiselle on ollut tyypillistä korkeimmillaan neljä-viisikerroksinen rakentaminen, joka on pysytellyt puurajan alapuolella. Maakuntamuseo ei suosittele merkittäviä poikkeamia tähän yleislinjaan. Maakuntamuseo pitää kuitenkin käsillä olevassa tapauksessa maltillista korottamista mahdollisena.

Keski-Uudenmaan maakuntamuseolla ei ole Jokelan Keskustien asemakaavan muutoksen osallistums- ja arviointisuunnitelmasta muuta huomautettavaa.

Lisätiedot

Petteri Kummala, tutkija, puhelin: 310 36940
petteri.kummala(a)hel.fi

Sari Saresto
kulttuuriympäristöpäällikkö